

יהדות

הושענא
כבושה בגולה!
הושענא
סובלת סבלך!
הושענא
קהילות יעקב!

פריחת יהדות
הדממה: הסוד של
"מסירות נפש" |
'העדה' בשיחת חג
מאלפת ומרתקת
עם רבה הראשי
של יהדות רוסיה
המשפיע הגאון
רבי בערל לאזאר
שליט"א | "שום
פעולה של מסירות
נפש לא נאבד, וברגע
אחד הכל התהפך
לטובה: "אין איין
מינוט קען זיך
אלעס איבער
דרייען!" | היום
קוצרים את פירות
ה"מסירות נפש"

רוזסיה

- 'חוק השבות' הציוני - חורבן נורא לדורי דורות!
- למה אין שום 'טמפל רפורמי' ברוסיה?
- מהי בשביל בעל תשובה מרוסיה "די שווערסטע און די בעסטע החלטה"?
- איך מיגרנו את בעיית האנטישמיות ברוסיה?
- ומה בין מנהיגי רוסיה לבין ראשי המדינה הציונית - בושנו מכל עם!
- תורה! משפחה! רבנים! - סוד הישרדות היהודי, לפי הגילוי של נשיא רוסיה פוטין, שרואה ברבה של רוסיה ידיד אישי... | כי מי שהולך עם האמת עד הסוף - מעריכים אותו!

וגם: במעון הקודש של רבינו הגדול מרן הגאב"ד בעל שערי טוביה זצוק"ל: זכיתי הימנו לעצות נפלאות שהיו נר לרגלינו. היתה לו הבנה עמוקה וחודרת ופקחות עצומה, "זייער א ברייטער קוק", במיוחד בהנהגת קהילות בחו"ל | **עדינו העצני:** תקיף גדול על כל קוצו של יו"ד ובמלחמת ד', ויורד לסוף שיחם ושיגם ברוך וחמלה - כך לימד אותנו איך כורכים את שתי ההנהגות יחד

ערך: הרב אפרים זייבלד • תמונות: שמואל דריי

הימים - ימים קשים לישראל שלהי שנת תשפ"ה, תכלה שנה וקללותיה. הערב רב שהתגלם בתנועה הציונית משתולל במלוא עוזו. בחוצפה ובעזות שאין כמותה נעצרים עשרות בחורי הישיבות לומדי התורה הקדושה ועמליה בטהרה ומובלים כאחרוני הפושעים אל בתי הסוהר.

התחושה המקננת בלבבות, היא אותה תחושה שחשה היהדות החרדית מאה שנים לאחר בשנות התר"פ-תר"צ בהם השתוללו בריוני ה'יבסקציה' ברוסיה במלא רשעותם לשירות הקומוניזם הידוע לשמצה, הם עברו מעיר לעיר ומכפר לכפר ברחבי רוסיה, ונלחמו ביהדות פנים אל פנים: סגרו מקוואות, נעלו ישיבות ובתי כנסת על מנעול ובריח. ויהרגו בזדון חסידי עליון, וכל מי שהתעקש לשמור תורה ומצוות וללמוד תורה הוגלה לערבות סיביר.

באותם הימים התנשא בעוז ובגבורה כ"ק האדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש זצוק"ל, יסד מחתרת מסועפת, והכריז מלחמה בקומוניזם המשתולל. דרך המלחמה: "מסירות נפש", דברי ימי מסירות הנפש באותם הימים הלא כתובים וחקוקים בספרים רבים שתיארו את עוז גבורתם ומלחמתם של חסידי חב"ד של פעם שהתעקשו לשמור את גחלת היהדות באותם שנים קשות ומרות שגבר השממון הקומוניסטי וחנק כליל את היהדות. פעמים רבות חלפה המחשבה, להיכן אזלה ה"מסירות נפש"? וכי לריק היתה מלחמתם הנועזת ומסירות נפשם?

הזרעים בדמעה - במסירות נפש

עברו שבעים שנה. שיקרא לא קאי, קץ שם לחושך, הקומוניזם קרס לגמרי, וכבר ניתן לקיים ברוסיה חיי יהדות מלאים ללא פחד ומורא. אותם זרעי מסירות נפש שנזרעו בדמעה, והיו מכוסים באדמה ובחושך עשרות בשנים, נבטו ועשו פרי, תחיית היהדות ברוסיה עד שהגיעה למצבה המופלא כיום, צריכה היא להירשם באותיות של זהב בדברי הימים.

המהפכה הגדולה והשגשוג הרוחני העצום של היהדות ברוסיה בימינו, מלמדת אותנו בימים הללו, ששום מסירות נפש אינה הולכת לריק ח"ו. כל מכה בהפגנה שסופג יהודי חרדי, כל כאב וכל זעקת כאב הבוקעת מן הלב, נרשמת בספרן של חיים, והיא זו שעתידה לגאול אותנו גאולה שלימה בב"א, לאחר שהציונות הארורה תתבטל במהרה והמדינה כולה על כל גזרותיה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ.

יהדות הדמעה עלתה כפורחת

דומה ומחמת המרחק הפיזי הגדול, אין אנו מודעים מספיק לנס הפלאי שהתחולל בארץ רוסיה. בשנים עברו, עת שלט הקומוניזם על כמעט חצי עולם, ויהדות רוסיה נקראת היתה בפי כל "יהדות הדממה", מי מילל ומי פילל שיבוא יום ומאות אלפים יהודים יחזרו לכור מחצבתם. הגחלים העוממות יתלבו לאש שלהבת מאירה ומחממת. דומה שלא נטעה אם נקבע שזהו אחד הנסים הגדולים ביותר המוכרים לנו בעשרות השנים האחרונות. אחד ממחוללי הנס המופלא הזה, הוא איש שיחנו הגאון החסידי רבי שלמה דובער פנחס לאזאר שליט"א רבה הראשי של יהדות רוסיה, אשר עמד על האבניים של יהדות רוסיה עודו בבחרותו בשנת תשמ"ח, כשלימוד היהדות היה אסור על פי חוק בברית המועצות כולה, כבר היה עושה את דרכו אל מוסקבה ומעביר שיעורי יהדות בסתר ובמחבוא.

במשך השנים הגביר חיל בפעילותו ובמרצו הגדול עד אשר התמנה לרבה הראשי של רוסיה העומד בראש כל הפעילות העניפה הפרושה על פני ערים ועיירות ברחבי הפרציה הרוסית כולה. אחרי הכל, מדובר ברבה של המדינה הגדולה ביותר (בשטח) שבעולם. יש תחתיו מאות רבנים בכל ערי השדה שברוסיה. לשם כך הוא טס לפעמים 9 שעות (!) לבקר ולפקח על הקהילות בתוך רוסיה. לצד זאת הגר"ב לאזאר

שליט"א מוסר שיעורים עיוניים מדי יום, ומחבר ספרים בנגלה ובחסידות ויצא לו שם כאחד מגדולי וטובי המשפיעים בתורת חב"ד, ולצדו צוות רבנים ומחנכים כאשר זכה שגם כל בני וחתניו משמשים ברבנות או כראשי ישיבות בערי השדה ברוסיה.

כן ידוע הוא בקשריו המיוחדים עם ראשי השלטונות ברוסיה, והנשיא המפורסם ולדימיר פוטין רואה בו מקורב וידיד אישי. את כל זה מנצל הרב שליט"א להשתדלויות לטובת יהודים ברוסיה בפרט וברחבי העולם בכלל.

דרך השלטונות סייע הגר"ב שליט"א רבות למאות יהודים מגולי תימן. כן הוא עומד בקשר יומי לצד הקהילה היהודית הגדולה באיראן, שם גם ביקר, ואת הרבנים וכלי הקודש באיראן בכל תקופה הוא מביא לרוסיה ללמוד ולהשתלם בענייני קהילתם המבודדת באיראן. מכל זאת ניתן לראות דוגמא חיה להנהגה היהודית הנכונה בגלות, לקיים את החובה של "דרשו את שלום העיר", ו"הוי מתפלל בשלומה של מלכות" במיוחד פעל רבה של רוסיה שליט"א צרבות למען קברי ישראל בסוריה ועוד מקומות, כאשר רוב דברים ברגישותם נשארו סודיים שלא יכולנו להרחיב עליהם את היריעה.

שיחה רצופת הפתעות

ובכן אנו במערכת "העדה" מקדישים בשמחה מקום בגליון המפואר והמהודר היוצא לקראת חג הסוכות זמן שמחתנו, לשמוע מפיו על המהפכה המשמחת הגדולה.

ואליבא דאמת, לא התכוננו כלל מלכתחילה לשמוע הרבה מהדברים הנפלאים המופיעים לפנינו. השיחה היתה רצופת הפתעות והוציאה מפינו קריאות התפעלות ואפילו אותות תדהמה לאורך כל השיחה. והרי היא מוגשת לפנינו הקוראים לקיים בה שמחת יום טוב, כדי שנראה עין בעין את תוצאות ה"מסירות נפש" שנזרעה לפני מאה שנים, ונקבל טעם תוקף ועוז להגביר את ה"מסירות נפש" בימינו אנו, ללכת להפגנות ולהלחם ולהיות מוכים ונמרטים לכבוד השי"ת ותורתו.

רוסיה היא ההוכחה הכי גדולה

באנו לשמוע מעט מהרב שליט"א על המהפכה היהודית הגדולה שהתחוללה ברוסיה.

איש שיחנו הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א: אם צריך להוכיח שאפשר לחולל מהפכות מן הקצה אל הקצה, לקחת מקום של חושך הכי גדול, ולהפוך אותו למקום של אור, מסתברא מילתא שרוסיה היא ההוכחה הכי גדולה לכך.

ברוסיה היה שלטון שעניה יהודים, ונלחם נגד יהודים, הם לחמו נגד כל "ידישע זאך"! – עס איז נישט געווען שייך צו טון קיין שום אידישע זאך! הקומוניזם שלט בכל, הקומוניזם לחם בהקב"ה כפשוטו! היה הס מלזכיר שם ד'! היה אסור להאמין בהקב"ה! הם שנאו שנאה נוראה כל מי שמאמין

בהקב"ה! לא רק יהודים, אבל בפרט יהודים! יהודי רוסיה עברו כידוע את הסבל הגדול ביותר, סגרו בתי כנסיות, התנכלו לשחיטה ולמצוות ברית מילה, ממש כמו בזמנים של היוונים שלחמו ב"חודש שבת ומילה".

הם התנכלו לכל דבר שיש לו קשר לאידישקייט, אבל עיקר מלחמתם היתה נגד החינוך היהודי! המלחמה הכי גדולה שלהם היתה על חינוך הילדים! הם ממש לחמו על כל ילד יהודי שלא יקבל חינוך יהודי ח"י! ועל הענין הזה יהודים הלכו במסירות נפש! אלו שמסרו נפשם על חינוך הילדים נשלחו לסיביר, או גרוע מכך.

והנה בענין הזה גופא קרתה המהפכה הכי גדולה. היום הזה שאנחנו יושבים פה ומדברים, בפתיחת שנת לימודים חדשה, יש מערכת עניפה מאוד של חדרים וישיבות ברוסיה. אני לא יכול כל כך לדבר על עצמי, אבל כמדומה לי שהחינוך היהודי שיש כיום ברוסיה אין לו אח ורע בכל העולם. איני מדבר ביחס לאר"י ולארה"ב, אבל ביחס לשאר מקומות העולם אין שום דמיון והשוואה! אי אפשר להשוות בכלל את המהפכה העצומה שמתחוללת ברוסיה לעומת כל מה שקורה בעולם.

הדור שלנו הוא דור קשה. ההפקרות היא נוראה, לדאבוננו, די וועלט איז פול מיט 'שמוץ' – לכלוך רוחני רח"ל, ובענין הזה ארץ רוסיה השתנתה למעלותא שיש בה כבוד והערכה גדולה לדברים שבקדושה וליהדות, וזה מדובר ממש במהפכה! זה מבחינת איכות. אם נדבר מבחינת כמות, השנה הזאת היא השנה הראשונה שאין לנו מספיק מקומות במוסדות! המוסדות שיש ברוסיה כבר לא מספקים את הביקוש העצום לחינוך יהודי טהור. יש ב"ה את רשת "אור – אבנר" הפרוסה בכל רחבי רוסיה, ויש גם הרבה ישיבות וחדרים, ברוסיה עצמה מדובר על חמש עשרה אלפים ילדים יהודים שלומדים בתלמודי תורה! מי מילל ומי פילל.

"די שווערסטע און די בעסטע החלטה"

צריך להבין – אומר לנו איש שיחנו שליט"א – שלא מדובר בילדים מן הסוג הרגיל אצלנו, שההורים התחנכו על ברכי היהדות ולמדו בתלמודי תורה והם ממשיכים לשלוח את ילדיהם ללמוד בת"ת, מדובר בילדים שההורים שלהם על פי רוב אינם יודעים מיהדות מאומה, אבל הם שולחים את ילדיהם להתחנך בתלמודי תורה, וההורים שהם עצמם לא גדלו על ברכי היהדות לא רק שהם מרוצים ושמחים, אלא אפילו מוסרים את נפשם לחנך את ילדיהם בתלמודי תורה. ישנם ילדים כאלו שנוסעים בכל יום שעה וחצי בדרכם הלוך, ושעה וחצי חזור, בשביל ללימוד ב'חיידר יהודי'.

הילדים חוזרים הביתה כשהם יודעים ללמוד גמרא, אך ההורים בתחילה אין להם מושג איך לומדים גמרא. וב"ה אנחנו זוכים שיתקיים "השיב לב אבות על בנים – על ידי בנים". הבנים מלמדים את ההורים גמרא ומחזירים אותם בתשובה, משיבים אותם אל חיק היהדות.

ישנו אברך אצלנו שחזר בתשובה לפני כמה שנים, ע"י ששלח את בנו ללמוד תורה בחיידר, והוא אמר לנו: ההחלטה הכי קשה בחיי, היתה

לשלוח את הילד ללמוד בחיידר! תוך הבנה שהוא כבר לא ילמד באוניברסיטה! זו היתה ההחלטה הכי קשה – אבל הכי טובה! "די שווערסטע און די בעסטע החלטה!"

ההורים רואים את הילד חוזר מהחיידר אל הבית כשהוא שמח ומרוצה! ועל פניו נסוך איידלקייט! וב"ה הוא לא מדבר על השטותים שהעולם כולו מדבר! וזה גורם למהפכה גדולה בכל הבית.

אני חוזר ומדגיש שוב – אומר לנו הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א – דווקא במקום שהתנהלה המלחמה הכי גדולה ביהדות, וראש חנית המלחמה היה מלחמה נגד החיידרים ובישיבות שבזה היה ממש איום ונורא, דווקא בענין הזה גופא התחוללה המהפכה הכי גדולה. דווקא במקום החושך הגדול ביותר זורח האור הגדול.

בזמן השלטון הקומוניסטי המצב היה נורא ואיום. והשלטון דהיום, אם כי אינו מסייע בממון, אבל הוא רואה בעין טובה את המהפכה הגדולה הזאת. השלטונות דהיום ממש מרוצים מהמהפכה הזאת.

היום אנו קוצרים את פירות מסירות הנפש

איך התבצעה המהפכה העצומה הזאת? – אנחנו שואלים.

התשובה היא "מסירות נפש"! כשיש גזירה רוחנית להשמיד להרוג ולאבד את היהדות, הדרך היחידה שלנו, היא לא לשתוק נוכח התגברות השלטון המכלה את הכל, אלא לצאת ולפעול ב"מסירות נפש"!

"מסירות נפש" רק "מסירות נפש"! בזמנו היתה מסירות נפש עצומה! המצב אז היה בבחינת "הזורעים בדמעה", היום ב"ה אנחנו כבר במצב של "ברינה יקצורו", אנחנו קוצרים את הפירות של המסירות נפש. זה ההסבר היחיד לכל המחזה המרנין של המהפכה הגדולה של פריחת החינוך היהודי ברוסיה.

ברגע אחד יתהפך הכל

היום אנחנו נמצאים באותו מצב בארץ ישראל. השלטון הציוני נלחם בלומדי התורה ונוטריה. יש כבר עשרות עצורים ואסורים בבתי הכלא ממש כמו בימים ההם.

הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א: מה שקרה ברוסיה הרדיפות הנוראות שהיו לפני למעלה ממאה שנה והמהפכה הגדולה שמתרחשת בימינו אלה, נותן תקווה גדולה. כשנלחמים היום במסירות נפש קוצרים אח"כ את הפירות.

אצל הקב"ה לא נאבד שום פעולה של מסירות נפש, הכל נרשם לפניו, ואז ברגע אחד בכח המסירות נפש, הכל מתהפך לטובה! "אין איין מינוט קען זיך אלעס איבער דרייען!"

חברי המערכת מבקשים מרבה של רוסיה שליט"א להרחיב מעט ולגולל את ההיסטוריה של המהפכה הרוחנית הכבירה שהתחוללה ברוסיה, והוא נעתר לספר את סיפורה של המהפכה:

התחלתי להגיע לרוסיה באופן קבוע לפני 35 שנים. היה זה לאחר שלשה או ארבעה דורות

בשיחה עם העדה

‘חוק השבות’ הציג - חורבן עצום לדורי דורות

מה שקרה בגלל “חוק השבות” הידוע לשמצה של המדינה הציונית, הוא אסון מזעזע, חורבן עצום שאין כדוגמתו! המציאות היא ברורה ובדוקה, בשנים האחרונות 80 אחוז מהעולים מרוסיה לאר”י הם לא יהודים כלל! זה נתון ברור ובדוק! איני יודע כמה בדיוק היה כל השנים, אבל מה שידוע בשנים האחרונות זה ששמונים אחוז מהעולים מרוסיה לאר”י אינם יהודים כלל. ועל העשרים האחוזים הנותרים, גם לא ברור בדיוק עד כמה הם יהודים...

מה שמביא אותם לאר”י, הוא רק הרצון לפספורט! אין להם שום שייכות לארץ ישראל, וברגע שאין להם את התועלת החומרית הצדדית שהם רוצים להפיק, הם גם לא נשארים בארץ ישראל.

איך בניתם את המערכת של בדיקת יהדות?
הגאון רבי בערל לאזאר שליט”א מגולל בפנינו את קורות ‘בית הדין לבירורי יהדות’:

בירור יהדות זה מקצוע בפני עצמו. ב”ה יש היום מומחים גדולים במקצוע זה, ואנחנו עומדים בקשר הדוק עם המומחים הגדולים שידם רב להם בענין חמור זה. למעשה גדולי המומחים במקצוע זה למדו זאת אצלנו, לאחר שקבענו כללים מחמירים וקפדניים ביותר בענין נורא זה.

היו זמנים בעבר, שקבעו יהדות על פי עדויות. היו באים אנשים ומעידים על פלוני ש’הוא יהודי’ וזה היה מספיק... אבל מיד לאחר מכן התגלו הרמאים שהיו מעידים עבור בצע כסף, והיו מכינים את האנשים מראש ומדריכים אותם מה לענות, והרמאים עצמם היו מעידים שהם כאילו ‘הכירו את הסבתא היהודיה’ או ‘שאחד מבני המשפחה הוא יהודי’, והכל בשקר וכזב עבור בצע כסף.

בתחילת הדרך לא כולם הבינו בדיוק מה הולך פה. זה היה דבר חדש שאף פעם לא היה בתולדות העם

אין ברוסיה רפורמים! רק היהדות החרדית האוטנטית קיימת ברוסיה. בעוד במדינות אחרות המצב מבחינת הנוכחות הרפורמית הוא נורא ואיום, היהודי הרוסי שרוצה בחיי יהדות מחפש את האמת הטהורה ואינו סובל שום “חיקוי”, ושום דבר של ‘גם וגם’ או משהו באמצע! התכונה המרכזית של יהודי רוסיה היא: ללכת עם האמת עד הסוף, בלי פשרות וחיקויים עלובים וזולים.

חברי המערכת מבקשים מהרב הראשי ליהדות רוסיה להתייחס להבעיה הכאובה של יוחסין וגוירים. איש שיחנו שליט”א פותח בסקירה מקיפה בענין זה, ועל הפעולות הגדולות והנצורות בענין זה:

בעיית הייחוס ברוסיה היא אכן בעיה כאובה מאוד.

מגיעים אלינו הרבה אנשים הרוצים לעלות לאר”י כדי לקבל טובות הנאה שונות, והם באים אלינו כדי ‘לקבוע את יהדותם’.

בעז”ה הקמנו בית דין מיוחד לבירור יהדות, שהוא הבית דין הכי קפדן בענינים אלו. יסוד היסודות שלנו, הוא לומר את האמת כמות שהיא, ולברר את האמת לאמיתה ללא כחל ושרק. אנחנו אומרים לפונים אלינו לבירור יהדותם דבר אחד ברור: אנחנו לא נרמה אתכם, ואתם לא תרמו אותנו. אם אתם מחפשים מי שירמה אתכם ולא יאמר לכם את האמת, תוכלו למצוא הרבה כאלו, בעבור בצע כסף או אפילו בלי כסף. לצערנו עולמנו מלא באנשים שירמו אתכם ויאמרו לכם שאתם יהודים, אבל לא כי זה אמת. אם אתם רוצים לדעת את האמת, אז אנחנו נאמר לכם את האמת כמות שהיא!

לבסוף אנשים מקבלים את זה, ואנשים גם אוהבים שיש מי שאומר להם רק את האמת, ואת כל האמת!

שלא היה זכר ליהדות ברוסיה, וב”ה במשך הזמן התחוללה המהפכה הגדולה. למרות שלא היה שום זכר ליהדות ברוסיה כמה דורות, היתה היהדות טמונה בלב. היהדות נשארה בלב! התפקיד שלנו היה: “דאס צו ארויס ברענגען!”

התמקדנו הרבה בשתדלנות כמו שנהג כלל ישראל בכל הדורות עם ראשי השלטונות שגזרו גזירות, הסברנו להם שהיהדות היא טובה עבורם, ישבנו עמם ונתנו להם להבין שכשהיה כאן יהדות הם ירוויחו מזה הרבה יותר ממה שהם חושבים.

לבסוף הם הבינו את זה, ברוסיה זה הלך יותר בקלות ממה שקורה היום באר”י לצערנו, שגוזרים גזירות על החינוך ומי שאינו רוצה ללמוד את לימודי הליב”ה הכפריים מצרים את צעדיו. איני יודע כיצד אפשר להסביר להם את זה באר”י, אבל ברוסיה זה עבד כך באמצעות הסברים שזה יותר טוב להם שיהיה חינוך יהודי!

בזמן הרה”ק אדמו”ר הרשב”ב מליובאוויטש זיע”א רצו השלטונות לגזור על הרבנים שהם חייבים לדעת את שפת המדינה, והם אימו שאם לא יסכימו היהודים – יהיו פוגרומים ב-60 ערים!

היתה אז אסיפת הרבנים המפורסמת, כולם דיברו שצריך למנוע את סכנת הפוגרומים ויש למצוא דרך איך לסדר את הענין.

הרבי הרשב”ב זיע”א ביקש לדבר אחרון ואז קם ואמר: “צריך ללכת עד הסוף! אם ח”ו ינצחו השלטונות בענין הזה, הם ימשיכו עם עוד גזירות ח”ו! ואז שאלוהו הרבנים מנין לו כך. התבטא הרבי הרשב”ב: “ס’איז א געפיהל!” הרגשת הלב! אני מרגיש שאם אנחנו ניכנע לגזירה הזאת, זה יחריב את הכל! לא רק הרבנים ירדו מדרגתם בזה שילמדו את שפת המדינה, אלא כל העם היהודי יתדרדר ח”ו בעצם העובדה שיחשיבו לימודי חול. החשבת לימודי חול תגרום שלא יחשיבו את התורה הק’ ועל ידי כך לא ילמדו את התורה הק’ ועל זה צריך ללכת במסירות נפש! זה דבר וודאי!

האמת היא גם כדאית

אבל כדי לבנות מערכת יהדות במקום שומם כזה, לא די בכך לשכנעם שהיהדות היא האמת, צריך לשכנעם שזה כדאי להם וטוב גם עבורם! ולא רק שזו האמת היחידה בעולם, אלא גם בכוחה להביא טובה וצורת החיים הזאת היא כדאית גם עבורם.

באר”י לדאבוננו השלטונות אינם מבינים שחיי היהדות הם החיים הכי טובים, וזה הטוב המוחלט שכולם יהיו שומרי תורה ומצוות ויחיו את חיי היהדות. בחסדי שמים, ברוסיה הם כן מבינים את הענין הזה טוב. לא רק שידעו שזו האמת היחידה ואין בלתה, אלא שזו היא צורת החיים הטובה ביותר לכל יהודי, כך הכי כדאי לחיות.

השלטונות ברוסיה מעניקים גיבוי גדול לחיי היהדות הפורחים והתוססים, כי ב”ה הם יודעים שזו צורת החיים הטובה ביותר!

אין שום ‘טמפל רפורמי’ ברוסיה ב”ה

יש עוד מעלה עצומה ביהדות הפורחת ברוסיה, שהיא הארץ היחידה שאין בה שום טמפל רפורמי!

ממש, שגם אותו הכרנו היטב וידענו על מעלותיו. היתה משפחה חשובה שרצו לקחתו לחתן, והלכנו לעשות בירור רציני על יהדותו, ולגודל התדהמה התברר שהבחור אינו יהודי! הוא למד בישיבה והיה בן עליה ובחור חשוב, אבל לא יהודי.

הבעיה מסתעפת גם לסופרי סת"ם שמגלים כי הם אינם יהודים. בשנים הראשונות לפעילותנו ברוסיה, גילינו כי מוהל מומחה שהיה עורך בריתות ברוסיה, עובדת היותו יהודי אינה ברורה במאת האחוזים. היה קצת ספק בזה, וכל הנימוקים על ידו הוצרכו לעשות הטפת דם ברית.

יתכן שבמצב הנורא באר"י שבגלל חוקי הציונים לא ביררו בזמנו מספיק את היהדות של העולים, ימצאו 'בנים מוסמכים' שהם בעצם "גוים" ותתעורר בעיה עם עדי חופה וקידושין – כל זה בעוד שאותם אנשים בעצמם אין להם מושג בכלל שיכול להיות צד כזה שהם אינם יהודים.

מי שרימה אותם לחשוב שהם יהודים, זה בד"כ ההורים שעלו לארץ ישראל ועשו את עצמם כאילו הם יהודים, והילדים לא ידעו מכלום, חזרו בתשובה שלימה וחיים כיהודים שומרי תורה ומצוות לכל דבר וענין, ולפתע מתגלה להם שהם אינם יהודים כלל. ישנן משפחות נכבדות שמגלים לפתע שהם התחתנו עם גוים. ה"י.

מי שהולך עם האמת עד הסוף - מעריכים אותו!

הרה"ח רבי יוחנן שמעיה שליט"א: שמעתי סיפור לפני כשלושים שנה, על אחד שהיה בן אחר בן לבעל ה"מאיר נתיבים" ז"ע, שזה כמובן יחוס גדול, אבל הוא לא היה יהודי.

השאלה האם אינכם נתקלים בטענות ותרעומות מאלו שמוצאים עצמם גוים או שיהדותם מוטלת בספק?

הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א: דווקא, המצב הוא שרובא דרובא אין להם טענות. כי כשעומדים ומדקדקים להעמיד האמת על תילה אין שום טענות! מי שהולך עם האמת עד הסוף, רק מעריכים אותו.

אני נזכר במעשה לא פשוט שהיה בזמנו. היה ברוסיה גביר גדול אין הון, אוליגרך, שהיו לו קשרים רבים והיה בעל כוח והשפעה עצומה, והוא שלח אלי משהו שאסדר לו חופה וקידושין. אמרתי לו: בשום פנים ואופן לא אסדר לו קידושין ולא אערוך לו חופה!

הגביר איים: אם לא תסדר קידושין לפלוני, אני אסדר שבעוד שבוע לא תהיה לך את המשרה שלך פה ברוסיה. אמרתי לו "אתה יכול לפטר אותי ממשרתי, אבל אני לא מסוגל לסדר לו קידושין. לא בגלל שאני כזה צדיק גדול, אלא כי בטבעי איני יכול לעשות שקר בנפשי".

אותו גביר איים והוסיף לאיים באיומים שונים ומשונים במטרה להפעיל לחץ, אבל בסופו של דבר לא עשיתי את החופה. עבר זמן ושכחתי את כל הסיפור הזה.

אחרי 15 שנה מאותו סיפור, ניגש אלי יהודי אחד ואמר לי: דע לך שפלוני האוליגרך הגדול, מאותו רגע שסירבת לסדר את הקידושין לפלוני ששלח

אבל רק בתור התחלה של התחלה. מגיעים אל הבית דין שלנו אלפי יהודים כדי לקבוע את יהדותם. בכל תיק אנחנו יושבים בבית הדין ומקיימים דיונים. לפעמים מגיעים לארבעים (!) עמודים של מסמכים וחקירות שעשינו על האדם הזה... זה החלק הקשה ביותר של בית הדין לביורוי יהדות!

העובדה שברוסיה השלטונות שמרו על המסמכים והרישומים כעל בבת עיניהם ממש, המסמכים שמורים יותר ממה ששומרים על זהב ורכוש רב ערך – עוזרת לנו הרבה מאוד. מי שמגיע בלי מסמכים, אנחנו יודעים לדחות אותו תיכף ומיד, זה ברור שזה רמאות, כי ברוסיה אין כזה דבר אדם בלי מסמכים מפורטים. ברוסיה יש על כל אחד את כל המסמכים, וכמעט ואין אחד שאי אפשר להוכיח את מצבו, הכל אפשר להוכיח.

כן עורכים הבדיקות לפי ה"בית החיים", שבדקים היכן טמונים זקניו ושרשיו של הפונה המבקש ואפשר להוכיח הרבה לפי זה.

כללו של דבר, עד שהמבקש מקבל אישור ליהדותו הוא צריך דרך ארוכה ולא פשוטה, אבל לאחר שמצליח לעבור את הדרך הארוכה, הוא יכול להיות בטוח במאה אחוז שהוא אכן יהודי כשה.

למנון טהרת זרע ישראל

יש הרבה עולים מרוסיה שעלו לארץ ישראל וחזרו לרוסיה, והם רוצים אח"כ להכניס את ילדיהם לחדרים והתלמודי תורה ברוסיה, על כל אחד מהם אנו בודקים מחדש את כל המסמכים ומוצאים גם כאלה שאינם יהודים.

יש גם בעלי תשובה שמקורם ומוצאם מרוסיה, וזה בעיה גדולה לגבי שידוכים עמם, כשאין יודעים את מקורם ואת יחסם עד הסוף.

היתה משפחה בארץ ישראל, שהכרנו אותם היטב, וגם את בנם הבחור המצויין, בן עליה

היהודי שצריך לקבוע יהדות לכל כך הרבה אנשים. באותה תקופה היו שהסתמכו על דוקומנטים מארכיונים לא ברורים, ועל פי המסמכים זה היה 'נראה בסדר'. לקח לכולם כמה שנים טובות לקלוט את המצב ואת הדרך איך לבדוק את היהדות.

ב"ה היתה לנו סייעתא דשמיא מיוחדת שלא להכשל ולהכיר בתור יהודי במי שאינו כזה, בתודה להשי"ת שלא יצא מכשול מתחת ידינו,

היום קשה לרמות

במשך כמה שנים בנינו את המערכת המוקפדת שקיימת היום, לפיה לא שייך לרמות. אנו צריכים להודות להקב"ה על כך שברוסיה ובכל הארצות הקומוניסטיות, השלטונות רשמו את הכל בדיוק רב. בארכיבי המסמכים הכל רשום ומתועד. ברוסיה הרישום והתיעוד וענין המסמכים היה הדבר הכי עקרוני, הם שמרו על המסמכים יותר מה ששמרו על הזהב...

למדנו את צורת הרישום של השלטונות, כל דבר מתועד ומקוטלג. בכל תקופה היתה צורת רישום אחרת, ולמדנו היטב את צורת הרישום שהיתה בכל תקופה.

גם אם האדם מביא היום מסמך המעיד על יהדותו, אנחנו לא מאמינים לו עד שאנחנו בעצמנו לא בודקים את זה במקור, במסמכי השלטון השמורים היטב.

צורת הבדיקה בנויה כך. קודם כל אנחנו בודקים את הדגא. של המבקש. להלכה אין לדגא. שום משמעות ואי אפשר לקבוע יהדות על פי בדיקות הדגא. אבל זה טוב מאוד כדי לשלול. כלומר אם מגיע משהו ורוצה שיקבעו עליו שהוא יהודי, ולאחר בדיקת הדגא. יוצא שאין לו שום שייכות עם שום משפחה יהודית משום צד, אז אנחנו דוחים אותו לגמרי.

היום בבדיקות הדגא. אפשר לבדוק מצד האם מי היה יהודי, ושוב אנחנו חוזרים ואומרים שהבדיקה הזאת לא קובעת שום דבר, רק בכוחה לשלול. גם אם אנחנו רואים בבדיקות הדגא. שמצד אמו אין לו שייכות לדגא. של יהודים, אנחנו שוללים אותו מיד, ולא מתחילים בכלל לבדוק את ענינו. מי שתוצאות הבדיקה של הדגא. מעוררים ספק על יהדות אמו, לא יקבל מאיתנו אף פעם אישור על יהדותו. רק אם הבדיקה מוכיחה שיש לו דגא. של יהודי מצד אמו, אז אנחנו ניגשים לבדוק את מצבו, בתור התחלה גרידא, בתור בסיס.

אחרי שבבדיקות הדגא. יש לנו מקום של התחלה לבדוק את יהדותו, מתחילה העבודה הקשה והמסובכת. יש לנו את הבדיקות במסמכי השלטון. בכל התקופות היו רושמים במסמכי השלטון על כל אחד את הלאום שלו. ולא רק אם האב יהודי, אלא על כל אחד יש רישום בפני עצמו אם האב יהודי ואם האמא היא יהודיה.

"א קליין שטיקעלע הוכחה"

אם במסמכי השלטון מופיע על אמו ועל אם אמו וכו' שהיא יהודיה, אז יש לנו התחלה של הוכחה. "א קליין שטיקעלע הוכחה" שיש פה על מה לדבר בכלל. כמובן שזה לא מספיק להוכיח את יהדותו,

במעון הקודש של רבינו הגדול מרן הגאב"ד בעל שערי טוביה זצוק"ל

יד ימינו ומנהל לשכתו של הרב לאזאר שליט"א במוסקבה, הרה"ח ר' יהושע דייטש שיחי', מספר ל'העדה' על אחד הפעמים שבה זכה להתלוות אל הגר"ב לאזאר שליט"א, בביקור מיוחד שערך בביתו נאוה קודש של רבינו הגדול מרן הגאב"ד בעל השערי טוביה זצוק"ל: הגאב"ד זצוק"ל כדרכו בקודש קיבל את פני הרב הראשי לרוסיה שליט"א במאור פניו הטהורות, וכיבד אותנו לשבת בפשטות וענוות רוחו הידועה.

המארח מרן הגאב"ד זצוק"ל פתח את השיחה בהתעניינות כנה ומקיפה אודות המצב ביהדות רוסיה. מאוחר יותר עברה השיחה לדון בנושאים הלכתיים שונים הקשורים ליהדות רוסיה. זכורני שלפני נכנס איזה יהודי עם שאלה דחופה, לגבי שידוך שאמור להיסגר בערב ושם החתן זהה לשם החמות המיועדת (כגון: 'שמחה' או 'יונה'), ונשאלה השאלה האם יש כאן מקום לחוש לצוואת רבי יהודה החסיד שלא יהיו שמות החתן וחמיו או שמות הכלה וחמותה שווים. שאלה נדירה זו לא נידונה בפירוש בפוסקים, והתפתח משא ומתן הלכתי בנושא. הרב לאזאר שליט"א הזכיר פסק מסוים של האדמו"ר הגה"ק ה'צמח צדק' זי"ע. הספר שו"ת צמח צדק הובא מיד מארון הספרים הגדולה של הגאב"ד זצוק"ל, ויבלח"ט הרב לאזאר פתח את מקום הדיון בנושא זה. הגאב"ד זצוק"ל התעמק בדברי הצמח צדק ודייק את צדדי ההלכה מלשון קדשו, ולאחר משא ומתן ובהתחשב בנתונים נוספים, הורה מרן הגאב"ד זצוק"ל לשואל, כי שלושה רבני ערים יסכימו להצעת השידוך, וכן לעשות שינוי בהוספת שם לבחור החתן המיועד. והורה לו מיד: "סע לבני ברק, היכנס לרב העיר הרב משה לנדא, ולרבה של זכרון מאיר הרב וואזנר, ואמור להם כי ביקשתי מהם לאשר את השידוך"; והגאב"ד זצוק"ל הוסיף מיד: "והרב השלישי שיתיר את השידוך, יושב כאן לציד, רבה של רוסיה - שכוחו רב בהלכה"...

אני זוכר כיצד כל הסובבים עמדו מרותקים מסביב למחזה הנדיר ולמילים הברורות והפסקניות של אותו גאון וצדיק רבה של ירושלים זצוק"ל, באופן נדיר קיבלתי רשות לצלם את המעמד וכך הונצחה הפגישה המרתקת במעון הקודש.

בסיום הפגישה שנמשכה זמן רב, בה התעניין הגאב"ד בעל השערי טוביה זצוק"ל רבות על יהודי רוסיה בכלל, ועל הפעילות התורנית והלכתית של הרבנים הרבים בכל המדינה - בירך מרן הגר"ט ווייס זצוק"ל את יבלחט"א הרב לאזאר שליט"א ואת כל יהודי רוסיה, ובכבוד רב ליווהו החוצה עד לרחוב כדרכו בקודש.

בעומקה של הלכה עם להבח"ח מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

אליך, הוא התחיל להויל מכיסו תרומות בהיקף גדול לכל דבר שבקדושה. והסביר: אם הרב כה חזק בענין שלו, אז אפשר לסמוך עליו! אם הוא לא חזק מספיק, אז הוא אינו בגדר 'רב', אלא עוד "ביזנסמן", ואנשי ביזנס יש הרבה בעולם...

איננו עוסקים בגזרים

האם הרב שליט"א ובית דינו ברוסיה עוסקים בגזרים?

הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א: בשום פנים ואופן איננו עוסקים בגזרים. אלו דברים חמורים ביותר ואיננו רוצים להזדקק לסוגיא זו כלל. אך בכל כלל יש יוצאים מן הכלל, והיחידים שאנו עוסקים בגזרים, זה לאנשים חרדיים שחיים כמו יהודים, למדו בחינוך חרדי והתחנכו וגדלו והתנהגו כיהודים, מדובר בשומרי תורה ומצוות קלה כבחמורה, ולפתע לתדהמתם הגדולה מגלים כי הם אינם יהודים, כי האם היתה גויה ולא ידעה על כך, את אלו אנו מגיירים.

היה לנו כמה וכמה סיפורים כאלו, שהיו כאלו שחשבו על עצמם כי הם יהודים, ושלחו את ילדיהם להתחנך בחיידים שלנו, מתוך אמונה כי הם יהודים, והם אף פעם לא העלו על דעתם שיתכן ויש איזו בעיה עם זה. וכשנפל ספק ביהדותם, אז גיינו אותם. אנשים כאלו אין כל ספק ברצינות כוונותיהם, ברור לכל כי הם מקבלים עליהם עול תורה ומצוות בשלימות, כי הרי עכשיו הם שומרים תורה ומצוות ככל יהודי חרדי, לכן אפשר לגיירם, אבל אחרים שלא ברור מה כוונתם, אין לנו עסק עמם.

הגויים העולים מרוסיה - גזירה קשה ועזרה ביוזר

והגאון רבי בערל לאזאר שליט"א מרחיב עוד בגודל החורבן של השלטונות הציוניים באר"י שהעלו מאות אלפי גויים מרוסיה שהחריבו את היישוב היהודי בארץ ישראל:

הגזירה הקשה ביותר שהמיטו השלטונות הציוניים בארץ ישראל היתה העליה של הגויים מרוסיה. זה חורבן עצום שאין כדוגמתו. הענין החמור של "מיהו יהודי" זו גזירה קשה וחמורה ביותר על כל טהרת כרם בית ישראל! וזו ממש מלחמת עמלק ה"י.

לדאבון הלב, הגויים הרוסיים שעלו לארץ ישראל הם אלו שהכניסו את הנבלות וטריפות, החנוניות לממכר דבר אחר ר"ל, הדיוטא הכי תחתונה של הצניעות ה"י, והרבה "טרייפה זאכן", שלפני כן יהודים לא העיזו להכניס לאר"י.

מלבד הרשעים הקומוניסטים, הרי שכלל יהודי רוסיה שהיו סגורים ומסוגרים מאחורי מסך הברזל בתקופת הקומוניזם, היה ברור לכולם שאם יזכו לצאת מכור הברזל ולהגיע לארץ ישראל הם יחזרו לחיי תורה ומצוות, מה שנמנע מהם כאנוסים בהיותם תחת השלטון הקומוניסטי. היה ברור לכולם שהם יהיו קשורים לקהילות יהודיות, וישובו לחיי יהדות, כיון שברוסיה מתוך חוסר ברירה לא יכלו להיות קשורים ליהדות. אבל לבא לארץ ישראל ולאכול שם טריפות, ולהכניס שם

ונעבור לענין נוסף, נושא החינוך. החיידרים ובתי החינוך שלנו מפורסמים בכל רוסיה כמקום החינוך הטוב והמוצלח ביותר. הילדים המתחנכים במוסדותינו הם הילדים הטובים ביותר ברמה הכי גבוהה. יש לנו את המלמדים הכי טובים וגם התנאים הם הכי טובים, והרבה אנשים נמשכים לזה. חינוך היהודי זה לא קושי ח"ו, במשך שמונים שנות הקומוניזם הציגו את החינוך היהודי בתור משהו מגביל ומעיק וכו', היום כולם יודעים שהחינוך היהודי הוא הכי טוב בעולם.

גם שאר הענינים כמו המקוואות וכד' הם ברמת הנקיון הכי גבוהה, הכי כשר והכי מהודר, וגם הכי נקי והכי מושך. פעם היו צריכים "מסירות נפש לטבילה", היו טובלים בנהרות בבחינת שבר גזיזא דברדא. היום זה הדבר הנעים ביותר, ב"ה.

חג המצות וחג הסוכות

רבה של רוסיה שליט"א ממשיך בסקירתו לפרט את כל עניני היהדות המסועפים בהם עוסקים ראשי היהדות החרדית ברוסיה:

חג הסוכות מהווה אתגר גדול עבורנו. להשיג ארבעת המינים כשרים זה אתגר גדול. ובעבר בניית הסוכה היתה בגדר דבר מסובך ולא פשוט בכלל.

כל מי שרצה לבנות סוכה היה צריך לבקש 'רשיון מיוחד' מראש המחוז (שזה כמו בא"י 'ראש העיר'). בזמנו זה היה כל כך מסובך, שהיו בונים סוכות רק בבתי הכנסת בלבד! היום יש מהפכה גדולה בענין ובהרבה בתים יהודיים בונים סוכות, למרות הקשיים הלא פשוטים. יש מקומות שכאמור זקוקים לרשיון מיוחד. ויש מקומות שזה הרבה יותר קל.

גם בענין אפיית המצות לפסח. יש לנו מאפיייה עצמאית, ואנחנו גם מייבאים מארץ ישראל טונות של מצות מהמאפיות בכשרות המהודרת של העדה החרדית.

בתקופת בנין מערכת הכשרות היינו הרבה בארץ ישראל במערכת הכשרות של העדה החרדית כדי ללמוד את הסטנדרטים המוקפדים והמיוחדים הידועים בהידורם, וב"ה זכינו ליישם את כללי ההידור גם במערכת הכשרות שלנו ברוסיה.

בסופו של דבר ניתן להשיג היום ברוסיה את כל מה שיהודי חרדי צריך כדי לקיים מצוות ואת כל המצרכים הכשרים שצריכים כדי להתקיים ולחיות. ברוסיה יש כיום את כל התנאים לחיי תורה ומצוות ותנאי הכשרות – יותר מבכל שאר ארצות אירופה.

אחרי שאנחנו משיגים את ארבעת המינים ואת המצות, יש לנו בס"ד מערכת מיוחדת של חלוקה, במערכת רשומים שמותיהם של כל המשפחות היהודיות. לכל משפחה יש רישום מדויק מה המצב הרוחני שלהם. אם יש להם מזווה בפתח ביתם, למי לשלוח מצות רגילות, ומי מהם מקפיד על מצה שמורה. מי מהם קיבל ארבעת המינים, ואימתי כל אחד מהם עשה ברית מילה. כשיש לנו כזו רשימה הרבה יותר קל לעבוד. הרשימות הללו מונות עשרות אלפי משפחות.

במענונו של כ"ק הגר"מ שכטער שליט"א

התורה המצוות הוא הדבר הטוב ביותר בזה ובבא. זה החיים הכי טובים!

תודעת הכשרות ברוסיה - גבוהה מאוד

יש לזה הרבה דוגמאות בחיי המעשה. הנושא הראשון הוא נושא הכשרות, שבסייעתא דשמיא בנינו שם מערכת כשרות מוקפדת ומהודרת. היות וישנם קשיים מיוחדים ברוסיה להשיג בהמות לשחיטה שלא יתערורו בהם בעיות של טריפות. בדרך כלל עדרי הבהמות שבמוסקבה וגלילותיה יש להם הרבה בעיות ומחלות, ואחוזי הטריפות הם גדולים מאוד, לכן כדי להשיג בהמות שלא יהיה בהם טריפות, אנו צריכים לייבא בהמות ממרחקים של 500-600 קילומטר ממוסקבה, ולעשות את כל הדרך הארוכה הזאת עד מוסקבה כדי שנוכל לשחוט אותם אצלנו במוסקבה.

תודעת הכשרות ברוסיה היא גבוהה מאוד, היהודים יודעים היטב כי הבשר הכשר הוא הבשר הטוב ביותר והבריא ביותר. ואפילו הגויים יודעים על כך, והרבה מהם מחפשים בדווקא, מטעמי בריאות נקיון והיגיינה, את הבשר הכשר שלנו.

גם הגויים יודעים ששיטות הגידול של הבהמות הלא כשרות, מאוד לא בריאות ומביאים למחלות, מחמת הזריקות ושאר תנאי הגידול הלא טובים. ולכן יש ביקוש גדול מאוד גם בקרב הגויים לבשר כשר. האוכל במסעדות היהודיות הכשרות גם מפורסם ברוסיה כולה בתור האוכל הכי נקי והכי טוב, ואפילו הגויים נוהרים בהמוניהם למסעדות היהודיות בדווקא כדי לאכול אוכל נקי ובריא.

הנה זוהי דוגמא חזקה להחדרת האידישקייט מתוך נעימות. אפשר להסתכל על כל סוגיית הכשרות בתור קושי, לא כל דבר אפשר לאכול וכו', ואפשר להסתכל על זה בצורה איך שאנחנו זכינו להחדיר את זה, בתור הדבר הטוב ביותר והנקי ביותר.

את כל הטומאה של רוסיה, זה לא העלה אף אחד על דעתו.

אף אחד לא האמין שבסופו של דבר זה יסתיים בצורה כה רעה ומרה כמו שזה קרה במציאות לדאבון הלב.

החוזרים ליחידות לא היו אף פעם נגד האידישקייט

נחזור לסיפור המהפכה הרוחנית הגדולה של יהודי רוסיה שחזרו לכור מחצבתם. איך יתכן שהיו יהודים שנותקו במשך ארבעה דורות מצור מחצבתם ולפתע הם שבים ליהדותם?

איש שיחנו רבה של רוסיה שליט"א ממשיך לספר לנו על טיבם של של יהודים יקרים ונפלאים אלו: צריך לדעת שרובם של יהודי רוסיה לא היו אף פעם נגד אידישקייט. מהיהודים הקומוניסטים שנלחמו ביהדות לא נשאר זכר באמת, כולם נטמעו לגמרי בין גויי רוסיה. אבל היו מאות אלפי יהודים שומרי תורה ומצוות גם תחת השלטון הקומוניסטי, רק הגזרות הנוראות שהיו אז גרמו להם להסתיר את יהדותם והם סבלו מאוד מהקומוניזם ואף פחדו להוכיח את יהדותם, דבר שהיה מסתיים בעינויי מוות או גלות לסיביר. יהודים אלו ברגע שכל הקומוניזם התמוטט והיתה להם אפשרות לחזור לחיות חיי יהדות מלאים, הם חזרו בהמוניהם לכור מחצבתם. גם באותן שנות ניתוק בערה בהם התשווקה לחזור ליהדות, הם היו כאותם אנוסים בספרד ובפורטוגל שנאלצו לחיות מבחוץ חיי גויים, אבל בפנים בערה בהם היהדות ולבסוף הם חזרו.

זאת ועוד, כבר אמרתי שבפעילותינו להחדרת היהדות, הדבר העיקרי שאנו שמים עליו דגש גדול, שכולם יבינו שה'אידישקייט' זה הדבר הטוב ביותר שיש בעולם! זה לא מערכת עול של איסורים והגבלות, אלא שהקב"ה רוצה להיטיב לנו ושמידת

בצילו של מרן הגאב"ד בעל ה"שערי תשובה" זיע"א

אצל כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

חברי מערכת 'העדה': שמענו על קשר מיוחד שהיה לכם עם רבינו מרן הגאב"ד בעל השערי תשובה זיע"א.

איש שיחנו הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א: אכן, זכינו לקבל ממנו הוראות והדרכות ולהתיעץ עמו בהרבה עניינים מסובכים בענייני הנהגת הקהילות ברוסיה.

ולא אדבר כאן על הגדלות העצומה שלו בתורה ובעבודת ד', אבל אני כן יכול לדבר על מנהיגותו המופלאה. מנסיונו הגדול במשך שנים רבות כרב בחו"ל, הוא הבין מה זה נקרא קהילה יהודית בחו"ל. הסוגיא של ניהול קהילה יהודית שאינה בארץ ישראל, היא סוגיא לא פשוטה בכלל, יש הרבה עניינים שעולים על הפרק מחמת המציאות המורכבת שקשורה דווקא בניהול קהילה יהודית בחו"ל.

העצות שקיבלנו ממנו להבחיל"ח היו עצות נפלאות ממש, והם נר לרגלנו לכל אורך הדרך עד היום הזה.

ראינו שהיתה לו הבנה עצומה איך לדבר עם יהודים מכל הסוגים והחוגים, והוא ידע לסדר עניינים רבים על הצד היותר טוב באמצעות הבנתו העמוקה והחודרת ופיקחותו העצומה.

לא אכנס לפרטים, כי נצטרך מגילה שלמה וארוכה. אבל בקצרה אוכל לומר שבסוגיות החמורות של בירורי יהדות שמענו ממנו הדרכות מופלאות איך לנהוג ואיך לגשת ולהתנהג עם סוג האנשים האלו.

עדינו העצמי

יש הבדלים רבים בין המצב באר"י למצב בקהילה בחו"ל. והגאב"ד זצוק"ל הדרך אותנו בפרוטרוט בעניינים המסובכים. יש דברים שבא"י צריך להתנהג באופן מסויים ואילו בחו"ל ההנהגה היא שונה. הגדרתי אותו כלשון חז"ל על "עדינו העצמי", שמצד אחד היה תקיף גדול שעמד ודקדק על כל קוצו של יו"ד ולחם מלחמת ד' בגיבורים לגדור גדר ולעמוד בפרץ, ומצד שני היתה לו הבנה רחבה בצרכיהם שיחם ושיגם של אנשי חו"ל וידע ללכת נגד רוחם ברוח וחמלה.

ממה שהכי התפעלתי, זה מחכמת החיים שלו, שהיתה בנויה על כל מה שראה בעצמו בזמן כהונתו ברבנות בחו"ל.

שכן היתה לו הסתכלות מאוד רחבה, "זייער א ברייטער קוק", והוא לימד אותנו איך כורכים את שתי ההנהגות יחד, מבלי שישתור זה את זה, הוא לימד אותנו איך להכניס פנימה ולקרב את כולם, יחד עם העמידה התקיפה על קוצו של יו"ד ומלחמה בלתי מתפשרת על האמת בטוהרתה.

ההנהגה הזאת אינה קלה ופשוטה, להיות תקיף מצד אחד ולקרב מצד שני, זה לא קל כל כך. אבל מי שמתבונן קצת, יודע ומבין, שזה לא סתירה כלל, אדרבא אנשים מעריכים מאוד דוקא את מי שעומד בתקיפות על האמת, והם מזהים מרחוק מיהו "איש אמיתי", ועל מי אפשר לעבוד ואת מי

אפשר לרמות...

הנסיון מלמד שמי שרוצה להגיע להישגים מיידים אמנם יכול לעשות זאת באמצעות דברים שאינם עולים בקנה אחד עם האמת, אבל אח"כ מגלים שכל ההישגים הקשורים בשקר אינם אלא השגים קצרי מועד, ואינם מחזיקים זמן רב. בסופו של דבר, האמת מתגלה לכולם וההישג שהושג על ידי שקים מתנדף ברוח ואינו שורד.

הרה"ג ר' יוחנן שמעיה שליט"א חבר הנהלת העדה וחבר המערכת: ידועים דברי המדרש "אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטן של שבטים היה ולא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו, בלעם חכם שבאומות ולא יכול לעמוד בתוכחתו, אתוננו". הפשט בזה - מבאר אחד ממפרשי המדרש - שמול האמת אף אחד לא יכול לעמוד, גם כשהאמת נאמרת מפי אתון לא יכול בלעם לעמוד כנגד זה.

'רוסישע אידן' הם בטבע מעמיקים מאוד

אנו מבקשים לשמוע על לימוד התורה למבוגרים ברוסיה.

איש שיחנו פותח ואומר: כל מי שמתעסק בקירוב יהודים מרוסיה, עליו לדעת כלל ברזל: רוסישע אידן הם מאוד 'אינטליגנטיים', הם אוהבים מאוד עמקות, ואי אפשר לדבר עמם בשפה שטחית, הדרך לדבר עמם היא רק בעמקות יסודית מאוד.

אני נזכר - מספר לנו איש שיחנו שליט"א - כשהגעתי לרוסיה לפני כארבעים שנה בפעם הראשונה כדי לקרב ליבם של יהודים לאביהם שבשמים. הייתי אז בחור צעיר ובימים ההם שנת תשמ"ח בשלהי שלטון הקומוניזם, לא היה אפשר להעביר שיעורי יהדות בגלוי. היינו מתקבצים במחתרת בדירות שונות ושם אמרתי את השיעורים הראשונים ביהדות.

אותם הימים עדיין שרר הפחד מלחזור ליהדות באופן גלוי, אבל כבר נפתח פתח שיכלו לעשות משהו. השיעור הראשון שהעברתי היה לקבוצת יהודים שהתקבצו בדירה אחת, הכנתי שיעור בלימוד הנגלה, התכונתו אליו זמן רב והשקעתי הרבה בהכנתו. אנשים הקשיבו, ובתום השיעור הרגשתי את עצמי במצב מצויין מלא סיפוק. אבל אז ניגש אלי פרופסור גדול, גאון בכשרונותיו, שחזר בתשובה, וביקש לדבר עמי באופן פרטי. חשבתי שאולי יש לו שאלה פרטית ואישית והוא רוצה לשאול עצה וכדו'. הלכתי עמו למטבח הדירה, ואז אומר לי הפרופסור: בערל, דע לך שאנשים פה הם מאוד אינטליגנטיים, כולם פה מבינים ענין. אם יש לך מה לדבר ולומר, אז אדרבא תדבר ותאמר. אבל אם זה לא ברמה הנדרשת, אז בבקשה אל תבטל את זמנינו לשוא...

זה היה בשבילי הפעם הראשונה שאמרתי שיעור בפני יהודים מרוסיה, וזה היה בשבילי השיעור הכי טוב לכל ההמשך. מאז אני יודע שהרמה של השיעורים שאומרים ברוסיה צריכה לעמוד על הרמה הכי גבוהה, אי אפשר לדבר עמם דברים שטחיים, ומאז כל שיעור שאני מוסר אני צריך להתכונן ולהכין אותו שעות רבות בשיא העמקות. גם השאלות של יהודי רוסיה הן שאלות עמוקות. הם אוהבים מאוד לראות את האמת של התורה ואת עמקותה של התורה. אנשים יוצאים משיעור ואומרים בהתפעלות: מכל מה שלמדנו והשתלמנו במדעים בימי חיינו, אנחנו רואים שחכמת התורה היא הכי עמוקה ולאין ערוך מכל מה שהכרנו עד הנה.

כדי שתבינו את הרמה הגבוהה של הבחורים והאברכים שלנו, אספר לכם על כנס רבנים שאירחנו במוסקבה. הגיעו ראשי ישיבות חשובים מארץ ישראל, הם לא ידעו על הרמה הגבוהה של הבחורים שלנו ברוסיה, הם אמרו את השיעורים

עימם ברכה בכל מקום, כך גם רוסיה זקוקה למוח היהודי ולברכה שהכשרון היהודי מביא עימו. וזה הועיל, לאחר שהשלטונות הפנימו את זה, הם עצמם החלו להלחם באנטישמיות, וכיום אין אנטישמיות ברוסיה. כיום השלטון עצמו מעודד את פריחת היהדות ברוסיה כי זה מביא להם הרבה ברכה.

תופעת שמחת תורה בשנות הקומוניזם - 'פינטעלע איד'

ברוסיה היתה תופעה מעניינת, גם בזמנים הקשים כשהקומוניסטים שלטו היה חג "שמחת תורה" החג היהודי המובהק, רבבות יהודים היו מגיעים לבתי הכנסת ורוקדים ברחובה של עיר עם ספרי התורה. מה משך אותם כל כך לבא לבטא את יהדותם דווקא בשמחת תורה, בעוד שביום כיפור, הזמן בו מתעורר כל יהודי לשוב בתשובה אף רחוקים באים להתפלל, יהודי רוסיה לא היו נוהרים כל כך לבתי הכנסת? מה הפשט בתופעה הזו?

התופעה הזאת של הריקודים בשמחת תורה ברחובה של עיר על ידי אלפי רבבות יהודים אכן היתה תופעה מופלאה. זה לא נכון שהשלטונות הקומוניסטים לא היה איכפת להם, להיפך, השלטונות הקומוניסטים רצו לדכא את התופעה הזאת בכל הכוח, אבל לא היה להם שום שליטה על זה. זו היתה תופעה פלאית ממש, יהודים שפחדו לגלות בכלל שהם יהודים, היו מגיעים בשמחת תורה לבתי הכנסת שהיו צרים מהכיל את רבבות החוגגים עד שהיו מוציאים את הספר תורה לרחובה של עיר ועשרות אלפים היו רוקדים עם ספרי התורה.

הפשט בזה הוא פשוט מאוד! שמחת תורה הוא "גילוי עצם היהודי", נקודת העצמיות של היהודי יוצאת החוצה, כאן באו בהמוניהם יהודי רוסיה לרקוד ולשמוח ולנשק את הספר תורה, זו היתה הדרך היחידה שלהם להיות קשורים להקב"ה באותם ימים קשים, ולכן זה הפך להיות החג בה"א הידיעה של יהודי רוסיה. בשמחת תורה התגלה אצלם ה'פינטעלע איד'.

מצב בתי העלמין ברוסיה

מה מצב בתי החיים כיום ברוסיה?

השלטונות הבינו שכדי שנוכל לקיים חיים יהודים כסדרם, צריך לתת ליהודים את כל מה שיהודי צריך, וזה כולל גם כן חלקה בבית החיים בו ינוחו הנפטרים עד תחיית המתים. זה חלק בלתי נפרד מצרכי הקהילה היהודית.

במוסקבה, לפני כמה שנים קידשנו חלקה יהודית מיוחדת, והיום, לאחר מגיפת הקורונה, יש בה מאות יהודים שזכו לאחר פטירתם לקבורה יהודית על כל פרטיה ודקדוקיה, שזה כולל טהרה ותכריכים וכל הלכות ומנהגי ישראל. במשך הדורות תמיד יהודים רצו לבא להיקבר בקבר ישראל לאחר אריכות ימים, וקהילת יהודי רוסיה אינם שונים מהם בשום ענין.

גם בתי העלמין הישנים עברו מהפכה גדולה. בתקופה שהגעתי לפעול ברוסיה, היה המצב נורא נוראות. כל יום זה היה מזעזע מחדש לראות לאיזה

אצל כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

בשנים הראשונות אחרי התמוטטות הקומוניזם היתה מגפת אנטישמיות נוראה ברוסיה. הסבל שלנו היה נורא נוראות, שרפו לנו את בית הכנסת, כמה פעמים הניחו פצצות. אנטישמים היו נכנסים עם סכינים לבית הכנסת כדי לדקור יהודים רח"ל. יהודים שהלכו ברחובות חטפו מכות. גם בתי החיים חוללו באופן נורא ואיום. כל זה נמשך עד שנת תש"ס.

באותה תקופה היה לנו שיח עם אנשי השלטונות, שהם שמעו מאתנו דבר אחד: אם ברצונכם שלא ישאר שום יהודי ברוסיה, אז תשאירו את המצב ככה, וכל היהודים יברחו מרוסיה. אבל אם אתם מעוניינים שיהודים ישארו לגור ברוסיה, אז תטפלו אתם באנטישמיות. הבעיה של האנטישמיות היא לא בעיה שלנו, היא בעצם הבעיה שלכם! וכמו שהשלטון מתמודד עם גניבות ועם פשעים, כך השלטון אמור להתמודד עם אנטישמיות. הענין של האנטישמיות היא בעיה שלכם נטו, אם לא תלחמו בזה, היהודים יעזבו את רוסיה. אנחנו פה כדי שיהיה טוב לכם ולנו, והדרך היחידה שיהיה לכם גם טוב, זה שאתם תהיו אלה שתלחמו באנטישמיות.

הם זקוקים לאידישע קאפ

מה האינטרס של השלטון ברוסיה להותיר את היהודים ברוסיה? מה איכפת להם אם יעזבו את רוסיה?

הם זקוקים מאוד ל"ראש היהודי". והם יודעים היטב שאת המוח היהודי אי אפשר לקנות בשוק. הם זקוקים למדענים לרופאים לפרופסורים רובם מגיעים מתוך המוח היהודי שאין לו מתחרים בכל העולם.

כמו בכל קורות הגלות הארוכה של היהודים בין הגויים, היכן שהתגוררו היהודים הם פיתחו את חיי המסחר והכלכלה והעשירו את המדינה והביאו

הטובים ביותר שלהם והבחורים שלנו הפריכו להם את השיעור. ראשי הישיבות לא האמינו שזו הרמה של 'רוסישע ישיבה-בחורים'.

היה בחור שלמד בישיבה אצלינו ברוסיה, וכמה חודשים לפני נישואיו הוא נסע לניו יארק. שם שמע שהולכים לעשות 'בחינות סמיכה לרבנות' לאלו שלמדו הוראה. אותו בחור רצה להצטרף למבחן, ואמרו לו הרי לא למדת עמנו, ואיך תדע במבחן? אבל הבחור התעקש להצטרף למבחן. לבסוף הבוחן אמר: הבחור הרוסי ידע יותר טוב מכולם. ומדובר על בחור ששמונה שנים קודם לכן עדיין לא ידע לקרוא אל"ף ב"ת! הבחורים ברוסיה לא רק שיש להם כשרונות חזקים - גוטע קעפ - אלא הם מאוד חזקים בהבנה! כשהם מגלים את האמת של התורה, הם נכנסים לזה עם כל העקשנות והמרץ עד הסוף!

יש לנו גם ישיבות לבעלי תשובה, נכנסים לשם בחורים שלפני שנתיים היה ראשם מלא בשטותים והבלים, והם עוזבים את הכל! ומקדישים חייהם לתורה. את הישיבה מיקמנו בדווקא מחוץ לעיר, הרחק משאון העיר ונסיונותיה, הבחורים האלו גדלים להפליא, משקיעים את כל כוחותיהם וכשרונותיהם הגדולים בתורה, ואח"כ הם בעצמם יוצאים לשליחות בערים שונות ברחבי רוסיה והופכים לטובה את כל הקהילה שממנה הם הגיעו. אנשי העיירה הכירו אותו, כיון שגדל אצלם, ואח"כ כשהם רואים איזה כלי מפואר יצא ממנו, הם אומרים לעצמם: "הנה הוא היה כמונו וכך יצא ממנו, אז אם כן גם אנחנו יכולים".

בעיית האנטישמיות היא בעיה שלכם

חברי מערכת 'העדה' מבקשים לשמוע מעט על הקשרים עם אנשי השלטון הרוסי, דבר שהביא הרבה הצלחה ליהדות הפורחת ברוסיה. רב של יהדות רוסיה שליט"א מספר לנו:

עם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר שליט"א

ולכאורה צריך לומר בטעם הדבר בפשטות, שכל ענין הגידול הוא צמיחה מלמטה למעלה, ועל כן יש להתייחס תמיד למקור הגידול, הוא העוקץ, בתור החלק התחתון של האתרוג, שממנו צומח ומתפתח כלפי מעלה שאר גידול הפרי.

ענין נוסף בזה הוא כנאמר במפרשים שטעם העמדת הקרשים "דרך גדילתן", כאמור, הוא כדברי חז"ל ש"כל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן".

והנה האור החיים הק' פירש על הפסוק: "אין קרשים אלא קשרים, שבאמצעותו יתקשרו ויתיחדו כל בחינות הקדושה עליונים ותחתונים, וכולן רמוזים בו: 'עשר אמות אורך הקרש', אין לך בחינה מבחינת הקדושה שאין בה כללות עשרה". נמצא שענינים הפנימי של קרשי המשכן הוא לקשר בין מעלה ומטה.

ויש להוסיף על פי המבואר בחסידות: ש"קרש" אותיות "קשר" וגם "שקר", היינו שתפקידם של עצי שיטים שבקרשי המשכן (הכלל, והפרטי שבלב כל אחד מישראל, כנלמד מהכתוב "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִי בְתוֹכָם" – ודרשו רז"ל: "בתוך כל אחד ואחד") הוא להפוך את שקר העולם (עולם – מלשון העלם) ל"אמת" ה' לְעוֹלָם ולקשר מעלה ומטה על ידי עשרת כוחות הנפש.

בזה יש לפרש גם הפיוט שרש"י הקדוש מביא בפרשת תרומה: "טס מטע מזוזים": כל ענין הגידול הוא העליה יהיה מלמטה למעלה, ובשביל זה נצטוונו שבמשכן – וכך גם בכל דבר שבקדושה השימוש כדרך הגדילה שהיא העליה למעלה בדרך "מעלין בקודש". ומזה למדים אנו לקח בעבודתנו אנו, שהרי "האדם עץ השדה", שכל ייעודו הוא לצמוח ולהתעלות בכל עניני טוב וקדושה. עבודת האדם היא ליטול "עצי שיטים" המסמלים שטות דלעות זה ולהפכם לשטות דקדושה – לעשות משקר העולם קרש למשכן וקשר של קדושה.

דבר נצחי, אי אפשר להשיג בכל העולם דבר כזה כמו משפחה יהודית. משפחה שבנויה על ערכים ושיש להם כבוד להורים, ואיך היהודים מצליחים לבנות משפחות כאלו? הכל בגלל ה"רבנים" שמעבירים את התורה מדור לדור ומשרישים את ערכי המשפחה וזה גורם ליהדות להיות נצחית. אני חוזר שוב על המילים של אותו גוי: תורה, משפחה, רבנים. זה ממש בחינת "וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך", ואפילו גויים מבינים את זה. וזה לא רק ברוסיה, זה בכל העולם, סוד הישרדותו של העם היהודי הוא הנס הגדול ביותר, מנוגד לכל חוקי הטבע, ואפילו נשיא רוסיה מכיר בזה.

כך זה כשאנחנו לא מתביישים באידישקייט שלנו, אנחנו הולכים עם האמת עד הסוף וברגע שמכירים באמת, זה מחייב ללכת בדרך הזו. עד שאפילו הגויים מבינים את זה ומכבדים את זה.

לעשות מ"שקר" העולם "קרש" למשכן ו"קשר" דקדושה

הגאון רבי בערל לאזאר שליט"א מסיים את שיחתו המופלאה, לא לפני שאנו רושמים פרפרת נאה מפי הרב שליט"א לחג הסוכות הבא עלינו לטובה:

כידוע הדין בנטית ארבעת המינים שיהיה כדרך גדילתם. ולכאורה יש לתמוה, שהרי האתרוג גדל לפעמים גם הפוך, באופן שהפיטם למטה והעוקץ למעלה, ואם כן שמא נאמר שזהו דרך גדילתו ויש לאחוז בו כך בעת הברכה? ואף כי במשנה ברורה כתב ליישב, שבעצם דרך גדילת האתרוג היא כשהפיטם כלפי מעלה, אלא שמחמת כובדו הוא נוטה כלפי מטה. אך הדברים צריכים עיון, שהרי פעמים שהאתרוג גדל מעיקרו כשהפיטם כלפי מטה. ואכן, האדמו"ר הזקן הרב בעל התניא זי"ע בשולחן הטהור אינו מביא תירוץ זה.

מצבים חמורים זה הגיע. העניות היתה גדולה והערלים שנאבקו על פת לחם מידי יום ביומו קיוו להרוויח מעט כסף באמצעות חיטוטי שכבי ר"ל, הם קיוו למצוא שם שיני זהב, או שחשבו בדמיונם שקברו עמם גם ממון, וכך היו נכנסים 'שקצים' לבית החיים ומחוללים שם חורבנות נוראיים ואיומים. היו משליכים מתים כדומן על פני השדה, זה היה מזעזע באופן בל יתואר.

בשנים האחרונות השתנו הדברים לגמרי למעילות, והיום יש שמירה על בתי עלמין ישנים, וגם באופן כללי יש ברוסיה כבוד לכל דבר שיש לו ערך יהודי.

נשיא רוסיה פוטין מנלה את סוד הישרדותו של העם היהודי

איש שיחנו הגר"ב לאזאר שליט"א מסיים בסיפור מופלא המסמן את המהפך הגדול שעברה רוסיה ביחס לעם היהודי:

היה זה בערב ראש השנה, יום עמוס עד בלי די עבורי, ולמרות העומס ביקש נשיא רוסיה פוטין להיפגש עמי בדווקא ביום זה.

ישבנו ושוחחנו במשך שעה וחצי, השעה התאחרה גם עבורי וגם עבורו, והצטתי לו להמשיך את הפגישה במועד אחר. עמדנו כבר שנינו ליד דלת היציאה, ואז הוא אומר לי: רבי, יש לי שאלה. האם תוכל להסביר לי את סוד הישרדותו של העם היהודי? פה ברוסיה היה לנו הרבה תרבויות בנות אלפי שנים, היו כאן מגוון עצום של עמים רבים שהיה להם צבא חזק וכסף רב ותרבות מיוחדת משלהם וגם דיברו בשפה מיוחדת משלהם, ולמעשה לא נשאר מכל העמים הללו מאומה! הכל השתכח והם אינם יודעים את מוצאם ואינם מדברים את שפתם, תרבותם נשתכחה לגמרי ואף אחד אינו יודע עליהם מאומה. ואילו העם היהודי לא היה להם שום דבר, לא צבא משלהם ולא שפה משלהם, והיו מפוזרים בארצות העולם ללא ארץ משלהם, במשך השנים עברו הרבה צרות ואסונות, ועם כל זה העם היהודי גודל ופורח ומשגשג, מה הפשט בזה?

כיון שהיה מאוחר מאוד, ולא יכולתי להתחיל לשאת דרשה על סוד הישרדותו של העם היהודי, וגם לא רציתי להסביר את היותו העם היהודי העם הנבחר ושהקב"ה הבטיח את שרידותו וכו', וכי אפשר להסביר דברים אלו למי שהוא אינו יהודי? הקב"ה עזר לי ובהברקה של רגע עניתי לו בשאלה: לפני שאני אגיד ואסביר, אולי תגיד אתה, מה אתה חושב?...

תורה! משפחה! רבנים!

זה היה מעניין מאוד שהסוגיות הללו מעסיקות אותו הרבה והוא חושב על ענינים אלו, אבל זה מה שהוא אמר לי: **חשבתי על זה הרבה זמן, ואני חושב על הענין הזה הרבה, אני סבור שהסיבה שהעם היהודי שרד הוא בגלל שהוא מבוסס על יסודות נצחיים ולכן הוא נצחי!**

היסודות של העם היהודי – כך אמר פוטין – מבוססים על שלשה: תורה, משפחה, רבנים. תורת היהודים זה דבר נצחי, משפחה יהודית זה